

Innspill til Mld. St. 25 (2013-2014) *Utdanning for utvikling*

Stortingsmelding 25 "Utdanning for utvikling" retter søkelyset på et viktig innsatsområde som kan bidra til å gjøre utviklingsland i stand til å dra nytte av ungdomsgenerasjonen som nå vokser opp. Utdanning kan bidra til at unge kan leve gode liv. Men, som det også fremgår av meldingen, er det fremdeles slik at mange ikke går på skole, og særlig gjelder dette jenter. Det er flere årsaker til dette og det er derfor behov for en helhetlig innsats som også speiler utfordringer som hindrer jenter fra å ta en utdanning. Det viktigste er å peke på de strukturelle årsakene til at jenter ikke får fullføre skolegang. Det er helt essensielt å se på jenters rettigheter og deres status både i familien og i samfunnet for øvrig. Graviditet, seksuelle overgrep, barneekteskap og kjønnslemlestelse er grove brudd på jenters rettigheter og hindrer ofte deres mulighet til å ta en utdanning.

Positivt om meldingen:

Gledelig at regjeringen øker støtten til utdanning og at de ønsker å særlig øke jenters tilgang til utdanning og at de vil prioritere mødre helse¹ for å få jenter inn i skolen (s 20).

Kritikk av meldingen:

Lite oppmerksomhet på strukturelle faktorer som hindrer jenters tilgang til skolegang, mye nevnes, men man går ikke særlig i dybden

Kommentarer og anbefalinger:

FNs Generalsekretær utga 15. juli i år en Index Report om hovedtemaer som verdens land har diskutert i FNs befolkningskommisjon (CPD). Denne rapporten understreker at omfattende seksualundervisning er viktig for unge slik at de kan foreta informerte valg og utnytte sitt fulle potensiale. Basert på dette vil vi anbefale at meldingen **Utdanning for utvikling** viser en sterkere kobling til seksuell og reproduktiv helse og rettigheter.

Vi anbefaler mål og delmål som forsterker koblingen mellom jenters utdanning og deres seksuelle og reproduktive helse, som begge har betydning for jenters livslange velvære og for kommende generasjoner. Et hovedmål må være å redusere antall uønskede graviditeter blant unge jenter.

Politikken må sikre at alle jenter fullfører gratis videregående skole av høy kvalitet, og prioritere de mest marginaliserte (Eks fattige i rurale områder, som er gifte eller som risikerer å bli gift, utsatt for omskjæring, er funksjonshemmede eller jenter påvirket av konflikter).

¹ Vi er kritiske til ordet "mødre helse", dette er helse spørsmål for seksuelt aktive jenter og kvinner, ofte i fertil alder. Kvinner har behov for seksuelle og reproduktive helsetjenester uavhengig om de er mødre eller ikke.

Konkret mener vi at meldingen ville styrkes dersom man inkluderte et avsnitt om seksualundervisning: alderstilpasset seksualundervisning bør være en integrert del av det offisielle/formelle undervisningspensum, selv om dette selvfølgelig kan støttes også utenfor skolen, som meldingen nevner. Tilgang til rettighetsbasert og omfattende seksualundervisning for alle gutter og jenter må sikres.

- Teksten om initiativet for unge som har falt utenfor skolesystemet (eks. pga. graviditet eller ekteskap), kunne vært utvidet med konkrete forslag om hvordan man når unge, ugifte og gifte kvinner og sørger for at disse får undervisning, inkludert seksualundervisning, slik at de også får nødvendig kunnskap om egen kropp, prevensjon og graviditet, i tillegg til deres grunnleggende rettigheter.
- Sikre at universell tilgang til seksuelle og reproduktive helsetjenester for alle, inkludert unge, er inkludert som hovedstrategi i en bredere innsats for å fremme utdanning. Dersom unge skal være i stand til å foreta sunne valg kan undervisning - som seksualundervisning - ikke være det eneste tiltaket. Det må også etableres koblinger til (helse)tjenester utenfor skolesystemet, som f. eks tilgang til prevensjon og andre seksuelle-og reproduktive helsetjenester. Tilby, monitorere og evaluere universell tilgang til ungdomsvennlig helsetjenester og informasjon, inkludert omfattende og rettighetsbasert seksualundervisning og seksuell og reproduktiv helse, for alle jenter og gutter - i og utenfor skolen, og uavhengig av sivilstatus og graviditetsstatus, må til.
- Skolen og skoleveien skal være "safe spaces": Kjønnsbasert vold undergraver tilgang til skolegang i tillegg til læring². Vold, seksuell utnyttelse og trakassering i skolen må elimineres.
- Det grunnleggende spørsmålet om likestilling mellom menn og kvinner må adresseres gjennom utdanning, da som et gjennomgående tema i pensum og utdanningsmateriell. Skolen er et sted hvor man kan og må jobbe for seksuelle rettigheter. Man kan arbeide langsiktig og målrettet mot skadelige praksiser, som å utrydde barneekteskap og kvinnelig omskjæring. Jenter og gutter lærer om de negative konsekvenser av visse tradisjonene og om de menneskerettigheter som brytes ved gjennomføringen av disse praksisene. I tillegg forebygger likestilling vold, seksuelle overgrep og ulikhet i tilgang på tjenester.
- Kriser og krig: Også i humanitær tiltak, hvor spesielt unge kvinner er mer utsatt for seksuelle og voldelige overgrep, er det viktig å tenke på unges behov for såkalt "safe spaces", seksualundervisning og helsetjenester. Slik kan man unngå overgrep og dersom det skjer, vite at man kan søke nødvendig hjelp.

Oslo, 25. september 2014

Sex og Politikk v/ Solveig Hokstad

² En nylig landsdekkende studie i Tanzania rapporterte at tre av hver tiende tanzanianske jenter og unge kvinner i alderen 12-24 har vært utsatt for seksuell vold. Av disse rapporterte 25 % at de ble utsatt for seksuell vold på vei til eller fra skolen, og 15 % ble utsatt for seksuell vold enten på skolen eller innenfor skolens område